

10. AMENACES I OPORTUNITATS

10. AMENACES I OPORTUNITATS

L'estudi de les amenaces i oportunitats que existeixen a les Terres de Lleida es indispensable per protegir, gestionar i ordenar el paisatge en clau de sostenibilitat. Com a eina d'avaluació del paisatge, permet establir pautes per la posterior planificació del paisatge.

S'ha efectuat mitjançant una anàlisi de les amenaces i oportunitats considerant tres aspectes estudiats anteriorment: l'organització del paisatge, les dinàmiques que hi incideixen i l'estudi de la possible evolució del paisatge. Les amenaces i oportunitats responen a l'acció de factors externs a l'àmbit territorial, negatius i positius respectivament, que incideixen en el paisatge de les Terres de Lleida.

En aquest apartat es defineixen les amenaces i oportunitats que s'han considerat transcendents a tot el conjunt de l'àmbit territorial de Terres de Lleida. Posteriorment, al segon volum del present catàleg de paisatge, es defineixen les amenaces i oportunitats particulars de cada unitat de paisatge de les Terres de Lleida.

10.1.- Amenaces

- A llarg termini, el canvi climàtic pot desplaçar altitudinalment les formacions vegetals i fer disminuir, en general, la diversitat paisatgística, sobretot a la zona nord de l'àmbit. Aquest desplaçament de la vegetació modificaria el paisatge de gran part de les Terres de Lleida.
- L'augment de les temperatures en les pròximes dècades podria produir l'expansió de plagues actualment limitades per la temperatura, tant sobre conreus com sobre masses forestals i, d'aquesta manera, alterar el paisatge actual.
- El risc d'incendi forestal és molt elevat al nord de la comarca de la Noguera, i a les zones forestals de les comarques de la Segarra i les Garrigues i, en menor grau, a la comarca de l'Urgell.
- El risc d'erosió és potencialment important a tot l'àmbit de les Terres de Lleida, excloent la zona explícita de la Plana d'Urgell, amb conseqüències paisatgístiques considerables per canvis que pot produir sobre cobertes d'usos.
- Hi ha zones extenses amb risc d'inundació. Les zones pròximes al riu Segre, altament sensibles als episodis extrems de precipitació i estan considerades d'alt risc o moderat pel que fa a la possibilitat de precipitacions anòmales. Aquests espais també estan qualificats com a vulnerables per la presència d'àrees poblades a la llera i pels camps agrícoles i el patrimoni paisatgístic associat.
- Hi ha invasions d'espècies exòtiques a una part important de l'àmbit de Terres de Lleida, sobretot a les zones de ribera, que van en detriment d'espècies autòctones, tot modificant lentament la fesomia del paisatge.
- La proliferació de canals de formigó i peces prefabricades per evitar la infiltració en els canals d'Urgell, el de Pinyana i el d'Aragó i Catalunya disminueix les banquetes arbrades, de gran valor històric i social.
- El recés de la ramaderia extensiva posa en perill el manteniment d'espais oberts de gran valor pascícola, natural i cultural, disminuint els patrons silvopastorals del nord de Terres de Lleida.
- L'expansió d'activitats turístiques i esportives en el medi natural, si no es planifica i gestiona racionalment, pot suposar un impacte sobre el sòl, vegetació, fauna, aire i aigua, a banda de les pressions d'urbanització al voltant dels nuclis.

- Determinades construccions poden deteriorar els principals fons escènics de Terres de Lleida, de gran vàlua referencial i identitària, constituït per la línia de serralades que circumden a nord i sud aquest territori.
- La concentració de granges, principalment a la comarca de l'Urgell, el Pla d'Urgell, al sud de la Noguera i nord de les Garrigues, desllueix la imatge eminentment rural de diverses localitats i provoca un impacte paisatgístic.
- La proliferació de polígons industrials sense una ordenació paisatgística apropiada fragmenta el paisatge, empobreix la seva qualitat i genera espais de confusió on s'alternen usos comercials, residencials i productius.
- La proliferació de construccions rurals aïllades en sòl no urbanitzable (moderns coberts de maquinària, casetes per a maquinària de bombeig, naus, segones residències...) es fa amb materials i criteris de baixa qualitat paisatgística més pròpies del sòl urbà.
- Les activitats extractives són habituals a moltes zones. Modifiquen la topografia del terreny i són visibles des de diversos llocs. En el cas de les extraccions d'àrids, poden suposar un greu impacte pel paisatge característic de ribera si no s'hi apliquen les oportunes mesures correctores.
- La globalització dels mercats agraris suposa una amenaça per a la continuïtat dels conreus de secà herbaci extensiu, i per tant dels seus valor paisatgístics.
- L'expansió del regadiu i la concentració parcel·lària suposen canvis notables en la configuració del paisatge rural i una pèrdua de les estructures històriques relacionades amb les activitats agrícoles (sèquies, sínies, molins, feixes, cabanes, voltes de pedra seca, marges, cledes, murs de pedra seca, etc.).
- La baixa permeabilitat de les infraestructures de mobilitat, sobretot les situades en els dos grans eixos de gran recorregut de Catalunya (l'autovia A-2 i l'autopista AP-2 i la línia ferroviària Lleida-Tarragona-Barcelona), dificulta la connexió entre els espais naturals, fragmenta els elements configuradors dels paisatges que travessa, i afecta a la connectivitat paisatgística i social de tot l'àmbit territorial.
- La construcció del nou aeroport d'Alguaire, amb la construcció de la pista de vol, les instal·lacions i edificacions de passatgers i una possible àrea industrial logística amb infraestructures viàries i ferroviàries d'accés pot incidir en la qualitat paisatgística de la Plana d'Almenar i Alguaire
- L'establiment de parcs eòlics i solars en zones d'alta exposició visual i fons escènics va associat a la densificació de xarxa elèctrica del territori i altres impactes que afecten directament al paisatge d'aquest àmbit territorial.
- Existeixen diversos projectes d'infraestructures que amenacen la conservació del patrimoni paisatgístic de diferents parts de l'àmbit territorial, noves centrals elèctriques, parcs eòlics, ampliacions de carreteres, etc.
- L'existència de municipis sense planejament urbanístic i territorial ha comportat creixements desordenats, la dispersió de les trames urbanes tradicionals i dificulta la regulació del creixement d'algunes poblacions i de la integració d'aquests en el paisatge.
- Els creixements urbanístics intensos d'algunes poblacions situades en indrets estratègics o de confluència o pas de vies de comunicació poden contribuir a la fragmentació territorial i paisatgística i descuidar les fronteres nítides en el paisatge o l'ordenació adequada de les perifèries.
- Els creixements urbanístics de Lleida, Balaguer, les Borges Blanques o Cervera poden contribuir a diluir els perfils encimbellats que presenten aquestes poblacions.
- La juxtaposició d'espais oberts de poca qualitat paisatgística amb conjunts d'edificis poc atractius (magatzems, dipòsits, naus industrials, etc.) als accessos de nombrosos nuclis urbans

contribueixen a la pèrdua de qualitat de les entrades a les poblacions, sobretot a la perifèria de Lleida, Balaguer, Tàrraga, Mollerussa Cervera o Borges Blanques, i en general al paisatge de l'Horta de Pinyana, Garrigues Baixes i Vall del Corb, Secans de Belianes i d'Ondara, Plana d'Urgell i Costers de la Segarra.

10.2.- Oportunitats

- Les Terres de Lleida són un territori en el qual les diverses dinàmiques i processos relacionats amb l'activitat humana que han incidit sobre el paisatge ho han fet, fins fa pocs anys, de manera pausada i integrada en el paisatge. D'aquest fet se'n desprèn un territori amb un elevat valor ambiental i paisatgístic que cal conservar i promocionar, ja que pot convertir-se en un actiu turístic de primer ordre (àrees d'aiguabarreig entre les rius Noguera Ribagorçana i Segre i Cinca i Segre, l'estany d'Ivars i Vila-sana, congostos espectaculars com el de Mont-rebei, zones estèpiques úniques a Catalunya com l'entorn del clot de la Unilla...).
- Les zones estèpiques i els tossals que estructuraven la plana agrícola són àrees de gran valor ecològic, paisatgístic i identitari.
- La conservació d'espècies estèpiques com el sisó, la terrerola comú o l'esperver cendrós està vinculada al destí del secà de zones com Belianes, Mas de Melons i Plans del Sió, entre altres.
- A les zones forestals, és possible i desitjable la planificació forestal amb criteris protectors (per exemple, promovent la substitució progressiva d'espècies forestals no autòctones o el manteniment d'espais oberts) que condueixin a una major estabilitat dels sistemes forestals davant el canvi climàtic i l'augment del risc d'incendis.
- A les Terres de Lleida, els conreus esdevenen el principal element definitori del paisatge. La preservació del paisatge amb valors productius associats i la valorització de l'agricultura i el sòl agrícola suposa una oportunitat de desenvolupament socioeconòmic i una millora de la qualitat de vida al medi rural. En aquest sentit, les denominacions d'origen o altres reconeixements de qualitat dels productes adquireixen una gran importància (cas de l'oli a les unitats Garrigues Altes i Garrigues Baixes i vall del Corb).
- El territori de Terres de Lleida a donat lloc al llarg de la història a moltes poblacions de tipologia rural i a un divers i valuós patrimoni arquitectònic i urbà (Cerva, vila de Guimerà, Àger...) amb un alt potencial per a la seva valorització.
- A les àrees no situades a la zona central de Terres de Lleida existeixen poblacions situades en petits tossals que configuren uns perfils encimbellats clarament visibles i de gran valor paisatgístic.
- Les Terres de Lleida conserven un abundant patrimoni històric: poblats, castells, torres defensives i esglésies. Caldria mantenir-los com a elements configuradors dels paisatges de Terres de Lleida i integrar-los en l'oferta turística per a assegurar la seva conservació en el futur.
- A banda del patrimoni històric, la interacció de les societats amb el territori al llarg del temps ha generat una quantitat molt important d'elements que han esdevingut part del patrimoni col·lectiu, com els camins rurals i les construccions de pedra seca. Aquests elements constitueixen un valor afegit al paisatge de les Terres de Lleida.
- Existeixen diversos enclavaments freqüentats (pobles, marges de carreteres, fites topogràfiques...) des d'on es poden observar àmplies panoràmiques de les unitats de paisatge i dels elements paisatgístics que les conformen, que tenen un gran potencial per a l'educació en el paisatge i per a la promoció turística.
- L'agricultura de regadiu ha caracteritzat el paisatge de bona part de les Terres de Lleida durant segles i és una part important de la seva cultura. Algunes de les infraestructures per a reg han esdevingut amb el temps part del patrimoni i han portat a la creació de nous espais amb un

important valor històric, estètic i social, com les banquetes arbrades al llarg de determinats canals i sèquies.

- Les zones afectades per la creació de regadiu poden contemplar-se com a una activitat creadora d'un tipus de paisatge que ja està molt arrelat en la història d'aquest territori.
- L'horta de Lleida i, en general, tot l'horta de Pinyana, a banda del valor eminentment productiu, acull un important patrimoni paisatgístic i pot esdevenir una funció social creixent com a lloc d'esbarjo i intercanvi entre gent gran, jove, etc.
- L'àmbit té un cert potencial per a la pràctica d'activitats lligades a la descoberta del paisatge que, unit als seus valors històric-culturals, bones comunicacions i productes agraris de qualitat pot dur a un desenvolupament turístic divers i sostenible.
- Les zones d'extracció minera i d'àrids abandonades poden ser objecte de projectes de restauració i integració paisatgística i deixar de ser un impacte per a convertir-se en una oportunitat per a un ús social racional, com s'ha donat en altres punts del territori català.
- La creixent preocupació per als elements paisagístics en el planejament territorial i urbanístic, així com la projectació i execució de l'obra pública, contribueixen a la preservació dels valors del paisatge
- La restauració de talussos i, en general, la integració paisatgística de pistes i carreteres suposa una oportunitat de millora i creació de visuals de qualitat a la unitat.
- La construcció d'una infraestructura tan important com un aeroport comercial a Alguaire pot impulsar el desenvolupament econòmic i social del territori, tot contribuint a la valorització de l'agricultura i la valoració del paisatge de les terres de Lleida